

AMN Balans

Productinformatie

Versie september 2021

Inhoudsopgave

1	Doel en doelgroep	2
1.1	Doelgroep	2
1.2	Doel	2
2	Afnameduur en apparaten.....	3
2.1	Apparaten	3
2.2	Afnameduur voor leerlingen	3
2.3	Afnameduur voor betrokkenen	3
3	Begeleiding bij afname	4
3.1	Begeleiding en hulp bieden	4
3.2	Voortgang monitoren	4
3.3	Uitleg voorafgaand aan afname	4
4	Twee soorten vragenlijsten	5
4.1	Vragenlijst voor leerlingen	5
4.2	Vragenlijst voor betrokkenen	5
5	Rapportage interpreteren	7
5.1	Factorstructuur	7
5.2	Totaalscore	7
5.3	Weergaves van resultaten.....	8
5.4	Vijfpuntsschaal	8
5.5	Driepuntsschaal.....	8
5.6	Aandachtspunten.....	9
5.7	Interpretatie van de scores	9
5.8	Sociale wenselijkheid	9
5.9	Opmerkingen van de leerling en betrokkenen.....	9
6	Adviezen	10
7	Rapportages	12
7.1	Individuele rapportage	12
7.2	Voortgangsrapportage	12
7.3	Managementrapportage	12
7.4	Groepsoverzicht in Excel.....	12
8	Afnamemomenten en geldigheid.....	13
8.1	Aantal afnames en geldigheid	13
8.2	Momenten van afname.....	13

1 Doel en doelgroep

1.1 Doelgroep

Balans is gericht op alle leerlingen van het voortgezet onderwijs, van het praktijkonderwijs tot en met het gymnasium. De vragenlijst wordt ingevuld door de leerling en aanvullend daarop kunnen betrokkenen een soortgelijke vragenlijst over de leerling invullen. Dit kunnen ouders, stiefouders, verzorgers, docenten, mentoren, gedragswetenschappers of andere personen zijn die de leerling goed kennen.

1.2 Doel

Kortgezegd is het doel van Balans om de leerling goed in beeld te brengen en scholen handvatten aan te reiken om de begeleiding te verbeteren. Balans brengt vele aspecten in beeld: enkele persoonlijkheidskenmerken, de beleving van de schoolsituatie en thuissituatie, de motivatie voor school en de mate waarin de leerling lukt om zelfstandig en juist samen te werken.

De eigen beleving staat centraal. Factoren die mogelijk op lange termijn voor een lager welbevinden of lagere prestaties kunnen zorgen, kunnen hiermee al eerder worden opgemerkt. Als de resultaten en adviezen vanuit Balans actief worden opgepakt, kan het ook preventief werken. Het voordeel van het beoordelen van stellingen (wat leerlingen met Balans doen), is dat zij hierbij gemakkelijker open kunnen zijn en kunnen aangeven wat er speelt. Dit geldt ook voor zaken waar zij zelf misschien nog niet eens zo bewust van zijn. Het is voor leerlingen immers soms best moeilijk om in een gesprekje met je (nieuwe) mentor aan te geven hoe het op alle vlakken gaat.

Naast de beleving van de leerling, is de visie van de omgeving ook zeer waardevol. Door dit met een zelfde soort instrument in kaart te brengen, waarbij de resultaten overzichtelijk gebundeld worden, ontstaat er een completer beeld. Ook kan op die manier goed een verschil van beleving worden geconstateerd en kan daar (indien gewenst) over worden gesproken.

Het persoonlijke contact / gesprek tussen de leerling en school (en waar nodig ouders) zal altijd het meest waardevol zijn. Balans is een hulpmiddel om sneller tot de belangrijkste onderwerpen te komen, het proces van elkaar goed leren kennen en het bieden van passende begeleiding te versnellen en te verdiepen.

2 Afnameduur en apparaten

2.1 Apparaten

De leerlingen en betrokkenen maken Balans op een computer, laptop of tablet. Afname op een telefoon is niet mogelijk.

2.2 Afnameduur voor leerlingen

Aan scholen wordt geadviseerd om de leerlingen 40 minuten de tijd te geven voor het invullen van de vragenlijst. Na 40 minuten hebben vrijwel alle leerlingen rustig Balans kunnen invullen. De meeste leerlingen hebben overigens minder tijd nodig; gemiddeld tussen de 20 en 25 minuten. Mochten leerlingen na 40 minuten toch nog niet klaar zijn, probeer er dan achter te komen wat de reden hiervan is en kijk of er hulp geboden kan worden.

Let op: de vragenlijst voor leerlingen heeft een ingebouwde maximale tijd van 50 minuten. Wanneer de 50 minuten om zijn, wordt de vragenlijst vanzelf afgesloten. Het is dan niet meer mogelijk om de vragenlijst te hervatten. Leerlingen zien op een klokje bovenin hun scherm hoe ver de tijd gevorderd is. Deze maximale tijd is ingebouwd om leerlingen te stimuleren om niet te lang na te denken bij de stellingen en de lijst in één keer in te vullen. Als leerlingen - om wat voor reden dan ook - de afname moeten onderbreken, dan is het belangrijk dat de vragenlijst gesloten wordt. Dit voorkomt dat de tijd doorloopt. Op een later moment kan de leerling weer opnieuw inloggen en Balans afmaken.

2.3 Afnameduur voor betrokkenen

Voor ouders, docenten en andere betrokkenen duurt de afname doorgaans 20 tot 30 minuten. Dit is ook afhankelijk van hoe lang er wordt nagedacht over de stellingen en hoeveel tijd er wordt genomen voor het maken van opmerkingen. Er is geen maximale tijd. Er wordt geadviseerd om de vragenlijst vlot en in één keer in te vullen. Het is overigens wel mogelijk om de vragenlijst op ieder moment op te slaan en op een later moment te hervatten. Hierbij is het wel van belang dat er onderaan op 'Opslaan' wordt geklikt. De vragenlijst wordt dan automatisch afgesloten en later kan er weer opnieuw ingelogd worden om Balans te hervatten.

3 Begeleiding bij afname

3.1 Begeleiding en hulp bieden

De leerlingen kunnen Balans zelfstandig doorlopen. Bij de start van Balans wordt eerst uitgelegd wat Balans is en hoe het werkt. Ook is er een oefenvraag. Het is wel belangrijk dat er een docent of onderwijsondersteuner aanwezig is. Het is namelijk de bedoeling dat de leerlingen de lijst in rust kunnen invullen en niet met elkaar praten. Zo kunnen ze elkaar niet beïnvloeden bij het invullen van de vragenlijst. Dat leerlingen eerlijke antwoorden geven is immers zeer belangrijk bij deze vragenlijst. Ook is het fijn als leerlingen vragen kunnen stellen als zij bijvoorbeeld twijfelen of zij een stelling goed begrijpen. Probeer hierbij objectief uitleg te geven en de leerling niet te sturen in een bepaalde richting. Er zijn immers geen goede of foute antwoorden; het gaat om de beleving van de leerling. De stellingen zijn voor middelbare scholieren doorgaans gemakkelijk te lezen. Mocht er worden ingeschat dat de leesvaardigheid of het zicht van de leerling ontoereikend is (of zeer veel energie zal kosten), kunnen de stellingen worden voorgelezen.

3.2 Voortgang monitoren

Het wordt aangeraden om de docent/onderwijsondersteuner tijdens de afname even globaal te laten kijken of het de leerlingen lukt om de stellingen in te vullen (bijv. na 15 minuten). Bovenaan het scherm staat bij de hoeveelste stelling de leerling is. Mocht een leerling beduidend minder ver zijn dan de meeste andere leerlingen uit de klas, dan is het handig om even te vragen of het allemaal lukt. Probeer de leerlingen niet het gevoel te geven dat er wordt meegekeken bij het geven van antwoorden. Hierdoor kunnen zij zich minder vrij voelen om eerlijk te antwoorden.

3.3 Uitleg voorafgaand aan afname

Voordat de leerlingen inloggen en Balans starten, wordt aangeraden om kort uit te leggen wat het doel van Balans is en hoe het werkt. De leerlingen krijgen deze informatie ook beknopt bij de start door middel van instructieschermen. Toch is het voor leerlingen vaak ook prettig om van te voren een toelichting te krijgen van een docent/onderwijsondersteuner. De uitleg kan in eigen woorden worden gegeven. De punten hieronder kunnen als basis daarvoor worden gebruikt.

- Jullie gaan Balans maken, dit is een digitale vragenlijst. Als school willen we jullie graag (nog) beter leren kennen zodat we onze begeleiding en de samenwerking met jullie kunnen verbeteren. Balans vullen jullie dus niet alleen in om de school te helpen, maar doe je vooral voor jezelf.
- Je logt zo in en dan krijg je eerst uitleg hoe het werkt. Daarna krijg je stellingen over allerlei onderwerpen. Hierbij geef je steeds aan of de stelling voor jou klopt, soms klopt of helemaal niet klopt. Helemaal aan het eind kun je opmerkingen maken en je eigen tekst typen.
- *Pas aan naar de specifieke situatie:*
Ook jullie ouders, verzorgers of andere betrokkenen worden gevraagd om een soortgelijke vragenlijst in te vullen. Daarnaast vult jullie mentor (en/of andere betrokkene binnen de school) een vragenlijst in. Daarna komen alle resultaten in een rapportage en deze gaat de mentor met jullie bespreken.
- Probeer lekker vlot door te werken en op je eerste 'gevoel' af te gaan. Er zijn geen goede of foute antwoorden. Het gaat om jouw mening/beleving. Het is belangrijk dat je de vragen eerlijk invult.
- Jullie mogen niet met elkaar praten omdat het belangrijk is dat je je niet laat beïnvloeden.
- *Pas aan naar de specifieke situatie:*
Jullie krijgen 40 minuten de tijd, maar waarschijnlijk zijn jullie al eerder klaar.
- *Geef aan wat de leerlingen in stilte kunnen doen als ze klaar zijn.*

Let op: Als een leerling Balans om wat voor reden dan ook moet onderbreken, is het belangrijk dat Balans wordt afgesloten. Daarna kan de leerling opnieuw inloggen en verder gaan. Als er niet wordt afgesloten, verstrijkt na 50 minuten de afnametijd en is het niet meer mogelijk om te hervatten.

4 Twee soorten vragenlijsten

Voor Balans zijn twee soorten vragenlijsten. Een versie voor de leerling en een versie voor zogenoemde betrokkenen. De vragenlijst kan door maximaal vier betrokkenen worden ingevuld. Dit kunnen zowel mensen vanuit school zijn, thuis en andere mensen die nauw betrokken zijn bij de leerling.

4.1 Vragenlijst voor leerlingen

De vragenlijst voor leerlingen bestaat uit 167 stellingen. Leerlingen krijgen telkens één stelling in het scherm te zien (geformuleerd in de ik-vorm). Zij geven aan in hoeverre de stelling op hen van toepassing is door op één van de vijf antwoordbolletjes te klikken. Een voorbeeld hiervan is te zien in Figuur 1. De stellingen zijn bondig en makkelijk te lezen. Mocht een leerling de stelling toch niet begrijpen, dan kan hij/zij dat aangeven door op de knop te klikken met het vraagteken en de tekst "Ik begrijp deze zin niet". Er worden verschillende factoren gemeten, maar de leerlingen weten niet welke stelling bij welke factor hoort. De vragen van de verschillende factoren worden afgewisseld. Ook is de volgorde van de stellingen voor iedere leerling anders.

Voorafgaand aan de vragenlijst krijgt de leerling een paar schermen met uitleg en een oefenopgave. Na het invullen van alle stellingen kan de leerling aangeven of hij/zij nog wat kwijt wil over de vragenlijst of over zichzelf. Hiervoor wordt vrije ruimte geboden om te typen. Deze opmerkingen komen (letterlijk) in de rapportage.

Figuur 1: Voorbeeld van een afnamescherm voor leerlingen.

opgave 18 / 167

Ik vind het moeilijk om mij tijdens de les te concentreren.

Ja, dat is waar Soms wel en soms niet Nee, dat is niet waar

Ik begrijp deze zin niet

Vorig antwoord verbeteren

4.2 Vragenlijst voor betrokkenen

Er kunnen vier verschillende betrokkenen Balans invullen. Dit zijn één of twee betrokkenen vanuit school (mentor, vakdocent, gedragswetenschapper, intern begeleider, etc.). Zij vullen Balans in vanuit de AMN-omgeving. Daarnaast kunnen één of twee andere betrokkenen worden uitgenodigd via een uitnodigingsmail vanuit de AMN-omgeving. Het ligt voor de hand om de opvoeder(s) te vragen (ouders, stiefouders, verzorgers, woonbegeleiding, etc.), maar ook andere betrokkenen kunnen worden uitgenodigd (bijv. een behandelaar, coach, huiswerkbegeleider, stagebegeleider, etc.).

Per afnamemoment kunnen er maximaal vier betrokkenen Balans invullen. Bij een nieuw afnamemoment (bijv. na een half jaar), kunnen er weer opnieuw 4 betrokkenen de vragenlijst invullen. Dit kunnen andere mensen zijn. Het is overigens niet noodzakelijk dat betrokkenen Balans invullen. Het is een aanvulling op de resultaten van de leerling; Balans is ook prima te gebruiken zonder input van betrokkenen.

De vragenlijst is voor alle betrokkenen exact hetzelfde. Voordat de afname start, krijgen de betrokkenen eerst een korte uitleg. Vervolgens wordt hen gevraagd om aan te geven wat hun relatie tot de leerling is en welke naam/aanspreekvorm er mag worden gebruikt in de rapportage. Daarna starten zij met het beantwoorden van de stellingen. De stellingen zijn inhoudelijk dezelfde als de stellingen die de leerling krijgt, alleen wordt er in plaats van 'ik', de naam van de leerling gebruikt. Daarnaast is de afnamevorm anders. Een voorbeeld is te zien in Figuur 2. De betrokkenen zien alle stellingen onder elkaar. Ook staan alle stellingen van een factor bij elkaar en wordt de naam van de factor getoond. Als de betrokkenen de stellingen van een factor hebben beantwoord, krijgen zij de mogelijkheid om een tekstuele opmerking/aanvulling te geven. Zij kunnen dus bij iedere factor een opmerking maken. Deze opmerkingen worden letterlijk in de rapportage getoond. Bij de betrokkenen wordt, in tegenstelling tot bij de leerlingen, niet gemeten of ze de vragen sociaal wenselijk beantwoorden. Hierdoor krijgen de betrokkenen iets minder stellingen, namelijk 152 stellingen.

Ook voor betrokkenen wordt het aangeraden om de vragenlijst in één keer in te vullen en vlot door te werken. Het werkt het beste als zij afgaan op hun eerste gevoel en niet te lang over de stellingen nadenken. Het is daarom niet wenselijk als zij met anderen overleggen over hun antwoorden. Het is overigens wel mogelijk dat betrokkenen gezamenlijk de vragenlijst invullen (bijv. een ouderpaar). Zij kunnen dit bij aanvang van de vragenlijst aangeven wanneer er wordt gevraagd naar de relatie tot de leerling en hun eigen naam/namen.

Indien het niet lukt om de vragenlijst in één keer in te vullen, is het van belang dat er onderaan op 'Opslaan' wordt geklikt. Daarna wordt de vragenlijst afgesloten en kan de betrokkene op een later moment de vragenlijst weer hervatten. De vragenlijst opnieuw openen gaat op dezelfde manier, via de link in de uitnodigingsmail (of voor betrokkenen vanuit de school via de Portal). Dit kan ook gebruikt worden als betrokkenen achteraf hun ingevulde antwoorden nog willen teruglezen.

Figuur 2: Voorbeeld van de afname voor betrokkenen.

Contact met leeftijdsgenoten

Fleur voelt zich alleen in de klas.	Ja ☐ ☒ ☐ ☐ Nee
Meer van links zijn zij leerling of zijn/haar w.	Ja ☐ ☐ ☐ ☐ Nee
Hun veelgepasteerde knippen uit de klas.	Ja ☐ ☐ ☐ ☐ Nee
Meer van links zijn zij leerling of zijn/haar w.	Ja ☐ ☐ ☐ ☐ Nee
Hun veelgepasteerde knippen uit de klas.	Ja ☐ ☐ ☐ ☐ Nee
Meer van links zijn zij leerling of zijn/haar w.	Ja ☐ ☐ ☐ ☐ Nee
Hun veelgepasteerde knippen uit de klas.	Ja ☐ ☐ ☐ ☐ Nee
Meer van links zijn zij leerling of zijn/haar w.	Ja ☐ ☐ ☐ ☐ Nee
Hun veelgepasteerde knippen uit de klas.	Ja ☐ ☐ ☐ ☐ Nee
Meer van links zijn zij leerling of zijn/haar w.	Ja ☐ ☐ ☐ ☐ Nee

Opmerkingen

Durf

Meer van links zijn zij leerling of zijn/haar w.	Ja ☐ ☐ ☐ ☐ Nee
--	--

5 Rapportage interpreteren

5.1 Factorstructuur

Balans brengt in totaal 13 factoren in kaart. Deze zijn onderverdeeld in de hoofdonderwerpen *Leeromgeving* en *Werkhouding*. Daaronder zijn weer verschillende deelonderwerpen, zoals in Tabel 1 is af te lezen. In deze tabel staan ook de meetpretenties van de factoren.

Tabel 1: Structuur en meetpretenties factoren

Factorstructuur		De factor meet de mate waarin ...	
Leeromgeving	Thuis	Betrokkenheid thuis	... de ouders/verzorgers betrokken zijn bij de schoolgang van de leerling.
		Werkomstandigheden thuis	... de leerling thuis voldoende tijd, rust, ruimte en faciliteiten heeft om huiswerk te kunnen maken.
	School	Schoolbeleving	... de leerling op school en in de klas zich prettig voelt en tevreden is over de school.
		Begeleiding	... er tevredenheid is over de begeleiding van de docenten.
		Contact met leeftijdsgenoten	... de leerling zich op zijn/haar gemak voelt bij leeftijdsgenoten en leuk contact met hen heeft (voornamelijk de klasgenoten en de andere leerlingen op school).
Werkhouding	Motivatie	Interesse in school	... de leerling gemotiveerd is om naar school te gaan en school serieus neemt.
		Motivatie om te presteren	... de leerling (intern) gemotiveerd is om zijn/haar best te doen op school en goede cijfers te halen.
	Gedrag	Concentratie	... de leerling het lukt om te concentreren in de klas en zich niet laat afleiden.
		Samenwerken	... de leerling met anderen kan samenwerken en daar plezier aan beleeft.
		Zelfstandig werken	... de leerling zelfstandig kan werken in de klas en niet afhankelijk is van begeleiding door een docent.
	Persoonlijkheid	Zelfvertrouwen	... de leerling vertrouwen heeft in zijn/haar eigen kunnen en niet belemmerd wordt door angst om fouten te maken. (Een lage score op deze factor kan een indicatie zijn voor faalangst.)
		Durf	... de leerling in de belangstelling durft te staan, in een groep vragen durft te stellen/beantwoorden en niet belemmerd wordt door verlegenheid.
		Flexibiliteit	... de leerling om kan gaan met veranderingen, kan wisselen tussen taken, ook wat minder duidelijke opdrachten kan uitvoeren (of juist veel behoefte heeft aan duidelijke instructies, structuur en begeleiding).

5.2 Totaalscore

De totaalscore is het gemiddelde van alle afzonderlijke factoren. Deze score geeft in één oogopslag een snel beeld van de 'overall' score van een leerling. Als deze benedengemiddeld is, dan geeft het aan dat deze leerling op meerdere gebieden wat beneden gemiddeld scoort en vaak dus wat extra aandacht nodig heeft. Voor een bovengemiddelde score geldt het omgekeerde; deze leerlingen scoren op meerdere factoren bovengemiddeld en zullen minder vaak extra aandacht nodig hebben.

Let op: de totaalscore biedt weinig inhoudelijke informatie. Aangezien het een gemiddelde is van alle factoren, 'compenseert' een hoge score op de ene factor, voor een lage score op een andere factor. Dit werkt in het echte leven natuurlijk niet altijd zo. Hierdoor kan de totaalscore dus een vertekend

beeld geven; bij een gemiddelde totaalscore kan het lijken of er 'geen bijzonderheden' zijn, maar in werkelijkheid zijn er factoren die duidelijk aandacht behoeven. Besteed je aandacht dus juist aan de afzonderlijke factoren.

5.3 Weergaves van resultaten

Voor zowel de leerling als de betrokkenen wordt er voor iedere factor een score berekend. De scores voor Werkhouding worden op een schaal van 1 tot 5 weergegeven en voor de factoren van Leeromgeving worden de scores op een schaal van 1 tot 3 weergegeven.

5.4 Vijfpuntsschaal

Voor de factoren van Werkhouding worden de scores op een vijfpuntsschaal weergegeven. Hierbij zijn de normen gebaseerd op de scores van duizenden andere leerlingen. Eerdere resultaten zijn geanalyseerd en er is een verdeling gemaakt waarbij 10% van de leerlingen in score 1 valt, 20% in score 2, 40% in score 3, 20% in score 4 en 10% in score 5. De 'middeldelste' scores komen dus veruit het vaakste voor en naarmate de score hoger of lager wordt, komt die score minder vaak voor. Dit is ook te zien aan de lengte van de onderstaande balkjes.

Normgroepen

Bij de factoren van Werkhouding (scoren op een vijfpuntsschaal), wordt de score van de leerling dus afgezet tegen de scores van een grote groep leerlingen. Hierbij worden zij vergeleken met hun eigen leeftijdsgroep. Er zijn twee leeftijdsgroepen/normgroepen: leerlingen van 12, 13 en 14 jaar en leerlingen van 15, 16 en 17 jaar. De leerling wordt dus met leerlingen van ongeveer dezelfde leeftijd vergeleken. Voor het berekenen van de scores van de betrokkenen worden dezelfde normen gehanteerd als voor de betreffende leerling.

5.5 Driepuntsschaal

De factoren van Werkomgeving scoren op een driepuntsschaal. De normen hiervoor zijn niet gebaseerd op data, maar zijn op basis van het inzicht van de psychologen van AMN vastgesteld. Een score in het eerste vakje wordt beoordeeld als een *matige* score, de tweede als een *goede* score en de derde als een *hele goede* score. **Let op:** het betreft dus géén *onvoldoende*, *voldoende*, *goed* schaal.

5.6 Aandachtspunten

Leerlingen geven bij iedere stelling aan in hoeverre de stelling voor hen van toepassing is. Per stelling is bekend hoe leerlingen van die normgroep gemiddeld antwoorden. Wijkt het antwoord van een leerling hier in een bepaalde mate vanaf, dan wordt het antwoord van de leerling getoond onder 'aandachtspunten'. Deze aandachtspunten worden in de individuele rapportage getoond, onder de score van de betreffende factor. Per factor worden er maximaal drie aandachtspunten getoond. Het kan ook zijn dat er geen aandachtspunten worden getoond. In dat geval heeft de leerling geen aanzienlijk 'opvallende' antwoorden gegeven. Het gaat altijd over de antwoorden van de leerling zelf, niet de antwoorden van betrokkenen.

In de zinnen die worden getoond, is het antwoord van de leerling al opgenomen. Als aandachtspunt staat er bijvoorbeeld deze zin: *Als de docent veel tegelijk uitlegt, kun je het meestal niet volgen.* De bijbehorende stelling tijdens de afname was: *Ook als de docent veel tegelijk uitlegt, kan ik het volgen.* De leerling heeft hierop geantwoord: *Dat is meestal niet waar.*

5.7 Interpretatie van de scores

Wanneer je de scores gaat bekijken, is het belangrijk om te beseffen dat de leerling zelf niet zegt dat iets 'boven- of benedengemiddeld' is. Voornamelijk bij de factoren van 'Leeromgeving' is het goed om hier bewust van te zijn. Zo kan het zijn dat een leerling zelf de ouderbetrokkenheid of begeleiding van school niet als 'matig' zou betitelen, maar dat is een conclusie die 'door AMN' is getrokken op basis van de antwoorden. Dit geldt overigens ook voor de resultaten van de betrokkenen. Betrokkenen hebben overigens wel inzicht in welke stellingen bij een factor horen - leerlingen hebben dat niet.

5.8 Sociale wenselijkheid

Naast de 'gewone' stellingen, zitten er ook een aantal stellingen in Balans waarmee sociale wenselijkheid wordt gemeten. Sociaal wenselijk antwoorden houdt in dat een leerling zich graag heel goed wil presenteren en de vragen beantwoordt op een manier waarvan hij/zij verwacht dat het wenselijk is. Hiermee doet een leerling zich wat beter voor. Hiervan is het nadeel, dat de scores van die leerling mogelijk niet helemaal kloppen, waardoor het ook lastig is om de begeleiding goed te laten aansluiten. Bij het interpreteren van de rapportage is het verstandig om hier rekening mee te houden; het kan zijn dat de scores van de leerling een rooskleuriger beeld laten zien dan hoe hij/zij het in werkelijkheid beleeft.

Er wordt gerapporteerd in welke mate er een 'vermoeden van sociale wenselijkheid' is. Er zijn hierbij drie mogelijkheden:

- geen vermoeden van sociale wenselijkheid
- enig vermoeden van sociale wenselijkheid
- een vermoeden van sociale wenselijkheid

5.9 Opmerkingen van de leerling en betrokkenen

Aan het einde van de individuele rapportage worden de opmerkingen getoond die de leerling en/of de betrokkenen hebben gemaakt. Dit zijn de letterlijke teksten die zij tijdens de afname van Balans hebben ingevuld.

De leerlingen beantwoorden (in tegenstelling tot de betrokkenen) de stellingen van de diverse factoren door elkaar. Zij weten ook niet welke stelling bij welke factor hoort of überhaupt welke factoren er worden gemeten. Aan het einde van Balans krijgen zij de vraag of zij nog iets kwijt willen over de vragenlijst of over henzelf. Leerlingen krijgen dus eenmaal de mogelijkheid om een tekst te schrijven.

De betrokkenen vullen de vragen op een andere manier in. Zij zien de stellingen geclusterd per factor en ook de factornaam wordt getoond. Bij iedere factor krijgen zij de mogelijkheid om opmerkingen te maken. In totaal krijgen zij dus 13 keer de mogelijkheid om opmerkingen te maken.

6 Adviezen

In de individuele rapportage worden bij de factoren die *benedengemiddeld* of *duidelijk beneden gemiddeld* scores, adviezen gegeven voor de school. Voor de factoren van Leeromgeving (driepuntsschaal) worden er adviezen gegeven bij de score *matig*. Of er wel of geen advies wordt getoond, is gebaseerd op de scores van de leerling (niet op de scores van de betrokkenen). In Tabel 2 staat een overzicht met alle adviezen per factor.

Tabel 2: Adviezen voor (duidelijk) benedengemiddelde of matige score per factor

Factoren	Adviezen
Betrokkenheid thuis	Uit Balans blijkt dat de leerling vrij weinig betrokkenheid van zijn/haar ouder(s)/verzorger(s) ervaart bij school. In sommige gevallen kan het helpen om hierover het gesprek aan te gaan met {naam} en eventueel de ouders, maar er wordt geadviseerd om vooral te kijken naar de eigen mogelijkheden om ouders meer te betrekken bij school en de relatie op te bouwen. Kennismaking speelt hierin een belangrijke rol. Nodig ouders bijvoorbeeld uit en laat blijken dat je het fijn vindt om met hun kind te mogen werken en hen daarom graag wil leren kennen. Geef ouders het gevoel dat zij altijd welkom zijn en probeer de relatie te versterken.
Werkomstandigheden thuis	Uit Balans blijkt dat de omstandigheden waarin de leerling thuis huiswerk maakt niet optimaal zijn. Er wordt geadviseerd om dit met hem/haar te bespreken. Indien nodig is het goed om ouder(s)/verzorger(s) hierbij te betrekken. Kijk of je hier op een laagdrempelige, positieve manier over mag meedenken en samen kijkt hoe - met de beschikbare middelen - de werkomstandigheden te verbeteren zijn.
Schoolbeleving	Uit Balans blijkt dat de leerling het niet zo leuk vindt of zich niet zo fijn voelt op school. Er wordt geadviseerd om met hem/haar in gesprek te gaan over de negatieve beleving en samen te kijken waar het aan ligt en wat eraan gedaan kan worden.
Begeleiding	Uit Balans blijkt dat de leerling niet zo tevreden is over de begeleiding op school. Het kan zijn dat hij/zij onvoldoende steun, vriendelijkheid, betrouwbaarheid of beschikbare tijd bij docenten ervaart. Er wordt geadviseerd om met de leerling hierover in gesprek te gaan en te kijken waar het aan ligt. Eventueel kan ook met de docenten in gesprek worden gegaan om te kijken waar zij behoefte aan hebben. Daarnaast kan het helpen om in het algemeen extra aandacht te besteden aan de relatie tussen docenten en leerlingen.
Contact met leeftijdsgenoten	Uit Balans blijkt dat de leerling weinig aansluiting ervaart of zich niet zo prettig voelt bij zijn/haar klasgenoten. Er wordt geadviseerd om in een gesprek met de leerling na te gaan wat er speelt en wat daarvan oorzaak is. Indien nodig, kunnen bijvoorbeeld coachingsgesprekken met {naam}, (kleine) interventie(s) in de klas of een gesprek met leerlingen waarmee strubbelingen zijn, helpen om het contact met de klasgenoten te bevorderen. In sommige gevallen kan een sociale vaardigheidstraining helpen. Ook is belangrijk om te achterhalen of er sprake is van pesten.
Interesse in school	Uit Balans blijkt dat de leerling weinig gemotiveerd is om naar school te gaan. Er wordt geadviseerd om met de leerling hierover in gesprek te gaan, om te kijken of er een manier is waarop de interesse in school kan worden vergroot. Het kan helpen om te achterhalen of het te maken heeft met weinig autonomie ervaren, weinig verbondenheid voelen met de leerstof/docenten/leerlingen of het gevoel hebben het onvoldoende te kunnen. Ook is het aan te raden om na te gaan of er andere zaken spelen, waardoor de focus elders ligt of dat er andere oorzaken zijn voor het ontbreken van motivatie voor school.
Motivatie om te presteren	Uit Balans blijkt dat de leerling wat minder intrinsiek gemotiveerd is om op school nieuwe dingen te leren en daar zijn/haar best te doen. Om de motivatie te verhogen kan het helpen om het gevoel van autonomie te vergroten (bijv. door de leerling te laten meebeslissen in wat en hoe hij/zij leert) en het gevoel van verbondenheid met de docent en de leerstof te vergroten. Ook kan het vergroten van het gevoel competentie helpen; dat de leerling het gevoel heeft dat hij/zi weet wat hij/zi moet doen en ertoe in staat is. Geef bijvoorbeeld constructieve feedback en complimenten, stel haalbare doelen en laat zien welke stappen daarvoor gezet moeten worden. Laat ook blijken dat de leerling er mag zijn. Het is aan te raden om in gesprek met hem/haar samen te kijken of er daarnaast nog andere zaken spelen die zorgen voor verminderde motivatie voor school.

Concentratie	Uit Balans blijkt dat de leerling moeite heeft om zich te concentreren in de les. Hij/zij zal waarschijnlijk baat hebben bij een rustige plek in de klas, wat meer contact met de leerkracht, enige afwisseling in taken, af en toe herhaling van instructie en/of waar mogelijk aansluiting bij de interesses. Mogelijk weet de leerling zelf wat hem/haar helpt om beter te concentreren. Het is daarom goed om het hier met hem/haar over te hebben en eventueel samen te kijken wat helpt. Ook is het goed om na te gaan of er iets speelt waardoor de leerling er met de gedachten niet bij is.
Samenwerken	Uit Balans blijkt dat de leerling niet graag met anderen samenwerkt. Het wordt aangeraden om met hem/haar hierover in gesprek te gaan en te achterhalen wat de oorzaak hiervoor is. Het kan helpen om hem/haar te ondersteunen en de opdrachten zo in te richten dat de kans op succeservaringen vergroot wordt. Het oefenen van de vaardigheden om samen te werken is belangrijk (hem/haar vrijstellen van samenwerkingsopdrachten werkt daarom averechts). Op vrijwel alle gebieden in het leven is het immers van belang dat je kunt samenwerken.
Zelfstandig werken	Uit Balans blijkt dat de leerling weinig zelfstandig is op het gebied van school. Dit kan gestimuleerd worden door meer te richten op het leerproces dan op de prestatie (geef bijv. voornamelijk procesgerichte feedback). Duidelijke instructies en sturing helpen vaak om aan het werk te komen, maar blijf daarbij oog houden voor de autonomie van de leerling. Waar mogelijk denk mee of bevestig hoe hij/zij iets wil aanpakken en coach daarbij.
Zelfvertrouwen	Uit Balans blijkt dat de leerling onzeker is en waarschijnlijk bang om te falen. Het is goed om op directe of indirecte wijze aandacht te besteden aan een positiever zelfbeeld. Laat blijken dat het niet erg is om fouten te maken, dat hij/zij ertoe doet ongeacht de prestaties en geef positieve, persoonsgerichte of procesgerichte feedback (niet puur op prestatie). Daarnaast kan het helpen om de uitleg te verdelen in kleine stukjes of vaker te herhalen. Hierdoor wordt de gedachte 'ik kan het niet' minder snel getriggerd. Het kan helpen om met de leerling in gesprek te gaan en te bespreken waar hij/zij onzeker over is. Indien nodig kan er specifiekere worden gekeken of er sprake is van faalangst.
Durf	Uit Balans blijkt dat de leerling op school op bepaalde momenten last kan hebben van sociale angst/onzekerheid. Hij/zij vindt het waarschijnlijk vervelend als veel mensen naar hem/haar kijken. Het is goed om de leerling toch af en toe uit te dagen om spannende dingen te doen, waarbij voldoende veiligheid en bescherming van de docent belangrijk is. Uitdagen en zorgen voor voldoende oefenmogelijkheden is van belang, maar pas op met dwang. Geef (positieve) constructieve feedback, voornamelijk bij spannende activiteiten zoals spreken voor de klas. Nodig op die momenten ook klasgenoten uit tot het geven van positieve feedback. Complimenten van leeftijdsgenoten zijn vaak extra waardevol. Ook kan het helpen om met de leerling te praten over onzekerheden of angsten. Betitel leerlingen liever niet als 'verlegen'. Dit heeft weinig toegevoegde waarde en kan averechts werken.
Flexibiliteit	Uit Balans blijkt dat de leerling veel behoefte heeft aan duidelijkheid en structuur en minder makkelijk kan schakelen. Op school heeft hij/zij baat bij duidelijke instructies, structuur en weinig (onverwachte) veranderingen. Hier kun je de werkvormen op aanpassen (vermijd bijv. vele werkbladen, specificeer bij opdrachten 'wie, wat, waar en hoe' en maak instructies ook visueel). Structuur en orde zorgen voor een lagere belasting van het werkgeheugen. Daarnaast is het goed om de leerling (direct of indirect) strategieën aan te leren. Bespreek bijv. verschillende oplossingsstrategieën bij een probleem/verandering of oefen met 'als-dan scenario's'. Samen een mentaal beeld vormen, kan helpen bij het anticiperen op verandering. Help hem/haar zelf te plannen door bijv. te coachen bij het maken van een stappenplan (wat doe je eerst, wat is de volgende stap) en laat hem/haar dit afvinken.

7 Rapportages

Voor Balans zijn verschillende rapportages beschikbaar. In Tabel 3 is per rapportage te zien welke informatie er getoond wordt. Op www.amn.nl zijn voorbeeldrapportages te vinden.

Tabel 3: Overzicht van de rapportages

Naam rapportage	Eén of meerdere leerlingen	Aantal getoonde afnamemomenten	Getoonde scores en informatie
Individuele rapportage	Eén leerling	Eén afname	Scores leerling Scores betrokkenen Vermoeden sociale wenselijkheid Afnameduur Aandachtspunten Adviezen voor school Opmerkingen van leerling Opmerkingen van betrokkenen
Voortgangsrapportage	Eén leerling	Twee of drie afnames	Scores leerling per afnamemoment
Managementrapportage	Groep leerlingen	Eén afname (per leerling)	Groepsgemiddelden Percentages sociale wenselijkheid
Groepsoverzicht in Excel	Groep leerlingen	Eén afname (per leerling)	Scores leerlingen Groepsgemiddelden

7.1 Individuele rapportage

Voor nieuwe gebruikers wordt aangeraden om eerst te kijken naar de individuele rapportage. Deze rapportage is als het ware 'de basis'. Hier is uitleg in opgenomen en geeft de meeste informatie, zoals af te lezen is in Tabel 3. Zo is dit de enige rapportage waarin ook de scores van de betrokkenen, de aandachtspunten, de gemaakte opmerkingen, de afnameduur en de adviezen voor de school zijn opgenomen.

7.2 Voortgangsrapportage

Als Balans meerdere keren is afgenomen, dan is het interessant om te zien of de beleving van de leerling is veranderd ten opzichte van de vorige afname(s). In de voortgangsrapportage worden de scores van de verschillende afnamemomenten overzichtelijk per factor weergegeven.

7.3 Managementrapportage

Voor het analyseren van één of meerdere klassen of een specifiek groepje leerlingen, geeft de managementrapportage een mooi visueel overzicht. Hierin is te zien waar bijvoorbeeld een mentor in de klas wat meer aandacht aan kan besteden. De individuele scores van leerlingen worden niet getoond.

7.4 Groepsoverzicht in Excel

Het groepsoverzicht is een Excelbestand waarin alle scores van een groep leerlingen zijn weergegeven. Ook hierbij is zelf te kiezen welke leerlingen geselecteerd worden. Ook worden onderaan de groepsgemiddelden getoond. Doordat het een 'gewoon' Excelbestand is, kunnen docenten ook aantekeningen maken, filteren, sorteren of resultaten markeren. Bovenaan wordt aangegeven of de factoren op een drie- op vijfpuntsschaal worden gerapporteerd. Aangezien de resultaten niet grafisch worden weergegeven, wordt dit soms over het hoofd gezien. Docenten moeten er rekening mee houden dat bijv. een 3 op een driepuntsschaal staat voor 'heel goed' en een 3 op een vijfpuntsschaal staat voor 'gemiddeld'.

8 Afnamemomenten en geldigheid

8.1 Aantal afnames en geldigheid

AMN adviseert om Balans twee keer per jaar af te nemen (maar in ieder geval één keer per jaar). De omstandigheden waar de leerling zich in bevindt kunnen veranderen en daarmee mogelijk ook het welbevinden, motivatie, etcetera. Dit zal per leerling verschillen in hoeverre dit het geval is. Voornamelijk in het eerste jaar op de middelbare school moeten leerlingen (en ouders) hun 'draai vinden' en zijn er vaak een hoop ontwikkelingen in vriendschappen, omgaan met huiswerk, zelfvertrouwen, betrokkenheid van ouders, wennen aan de begeleiding vanuit school, enzovoorts. Er is dan ook niet precies te zeggen hoe lang de resultaten van Balans 'geldig' zijn. Voor de ene leerling kan de rapportage na een jaar nog van toepassing zijn en voor een ander kunnen de scores er na 3 maanden al behoorlijk anders uitzien (en daarmee ook de adviezen).

8.2 Momenten van afname

Bij de start van een nieuw schooljaar moeten leerlingen vaak even wennen en 'hun draai' vinden. Het is daarom vaak niet zo handig om direct in de eerste week/weken Balans af te nemen. Anderzijds is het begin van het schooljaar juist extra waardevol om Balans te kunnen gebruiken. Dit is immers de tijd dat de mentor en leerling elkaar leren kennen en zou het fijn zijn als de mentor al snel (extra) begeleiding kan bieden waar nodig. AMN adviseert daarom om Balans rond 4 tot 6 weken na de start van het schooljaar af te nemen. Dit is gemiddeld begin oktober. Het tweede afnamemoment is vaak het meest interessant om in februari of begin maart te plannen.